

101

ԼԵՏԱՆԻՍԻԱՆԻ

ՄԱՍԻՍԻԱՆԻ

8-4

Լ-26

թ. 1897

9X0003

8-93
X-86
115

Հրատարակչական

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԻՋՏ ՅԱՂԹՈՒՄ Է

1002
4056

Մանկական գրադարան

ՀԵՐԵԱԹ

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 18 Декабр. 1897 года.

ՃԵՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ՅԱՂԹՈՒՄ Է

Ա.

Քաջ ու փառաւոր էր Զիգֆրիդ իշխանը:

Թանձր անտառների մէջ բարձրացած էր նրա մեծ ամրոցը, որ չընդադատուած էր հաստ ու սլինդ պատերով, բարձր աշտարակներով: Երկաթի էին ամրոցի դռները. իսկ պատերի տակ փորուած էր երկար ու խոր փոս, որ լցուած էր ջրով: Թշնամին չէր կարող մօտենալ այդ հին ու երևելի շինութեան:

Աստուծու ամեն բարեքներով լիքն էր Զիգֆրիդ իշխանի տունը. ուրախութիւնը անպակաս էր աշնանդից: Ամեն կողմից գալիս էին քաջ մարդիկ և ամենքին իշխանը հիւրասիրում էր իւր ամրոցում: Ուրախ էր և իշխանուհի Գենովափէն, Զիգֆրիդ իշխանի ջանէլ կինը: Եւ ինչպէս չը լինէր ուրախ: Հօր ու մօր պաշտօն աղջիկ էր նա, բայց Զիգֆրիդ իշխանը հօրից ու մօրից էլ աւել էր սիրում Գենովափէին: Մարդ ու կին գեղեցիկ օրեր էին անց կացնում:

Բայց վրայ հասաւ կռիւր: Անհաւատ թուրքերը եկան վրայ, և Զիգֆրիդ իշխանը գնաց նրանց դէմ կռուելու:

Գենովափէն լաց լինելով ճանապարհ գրեց իւր ամուսնուն: Իսկ Զիգֆրիդ իշխանը ասում էր նրան.

— «Լաց մի լինիր, սիրելիս: Դու լաւ գիտես, որ ես քեզ մենակ չեմ թողնում: մեր հաւատարիմ Գօլօնը մնում է այստեղ, նա կը պաշտպանէ քեզ: Մինչև իմ գալը Գօլօնը այս ամրոցի տէրն է»:

Ու գնաց Զիգֆրիդ իշխանը: Ափսո՛ս, նա լաւ չէր ճանաչում, թէ ի՞նչպիսի մարդ է Գօլօնը: Գենօվափէն էլ չէր ճանաչում: Բայց անցաւ մի ամիս, Գօլօնը ամեն ինչ իւր ձեռքն առաւ: Նա սկսեց տանջել, չարչարել Գենօվափէին, դուրս արաւ նրա բոլոր աղախիներին, թող չէր տալիս, որ իշխանունին մի կտոր հալալ հաց ուտէ: Այդ դեռ քիչ էր. Գօլօնը ստիպեց, որ Գենօվափէն լուացք անէ, ամաններ սրբէ: Իւր տան մէջ Գենօվափէն մի գերի էր: Զը կար մէկը, որ պաշտպանէր նրան: Ամրոցում մնացած բոլոր ծառաները սաստիկ վախենում էին նոր կառավարչից: Գօլօնը չար էր և անխիղճ: Մի անգամ Գենօվափէի սարսաւոր երեխան մի կոպիտ պատասխան տուեց Գօլօնին, ու չար մարդը իսկոյն կտրել տուեց խեղճ երեխայի գլուխը. իսկ մի ուրիշ աղախնի նա փակեց մութ նկուղի մէջ:

Վախը պատեց ամենքին. ամրոցում ոչ ոք ձայն ու ծպտուն չէր հանում: Գենօվափէն ոչ ուտում էր, ոչ խմում: ման էր գալիս վախենալով, կամ թէ ամբողջ օրը թաղնում էր իւր ննջարանում և սպասում էր, թէ երբ Աստուած ողորմութիւն կանէ:

Իսկ Գօլօնը ուրիշ միտք էր անում:

— «Ինչո՞վ եմ ես պակաս Զիգֆրիդ իշխանից, — ասում էր նա ինքն իրան. — ծառաներին սրտաճաք կանեմ, ամրոցին կը տիրանամ, և թէ իշխանը կուռից ողջ վերա-

դառնայ՝ կը փակեմ դռները և կուռ կ'սկսեմ նրա դէմ»:

Բայց Գօլօնը իսկոյն չարաւ աչն, ինչ մտածում էր: Դեռ սպասում էր. վախում էր ծառաներից: Ծառաները թէև ձայն չէին հանում, բայց սաստիկ ատում էին նրան, որովհետև նա անխիղճ բռնաւոր մարդ էր:

Մի օր իշխանունի Գենօվափէն ծածուկ իւր մօտ կանչեց հաւատարիմ ծառաներից մէկին, որի անունը Դրագօն էր: Ծեր էր Դրագօնը. հին ժամանակից նա ձիապան էր ամրոցում և չէր մոռացել իւր տէրերին: Գենօվափէն ասաց նրան.

— «Լսի՛ր, ծերուկ. լուսաբացին, երբ ամենքը քնած կը լինին՝ դու կը վերցնես մեր ամենալաւ ձին և դուրս կը գնաս ամրոցից»...

Ծերունին իսկոյն հասկացաւ, և կտրելով իշխանունու խօսքը՝ ասաց.

— «Հասկացաւ. ես ձի կը նստեմ, կը թռչեմ իշխանի մօտ և կը պատմեմ նրան ամեն ինչ: Գօլօնը խորամանկ աղուէս է, բայց նրան պէտք է լաւ պատժել»:

Զիապանը բարկութիւնից սեղմեց իւր բռունցքը. նրա ծեր աչքերի մէջ պսպղաց ատելութիւնը, կարծես նա 30 տարեկան երիտասարդ դարձաւ:

Եւ Դրագօնը գնաց ախոռը, բայց ի՞նչ տեսնէ. — խորամանկ Գօլօնը աչնտեղ էր:

— «Ա՛, պտուա չուն, դու իշխանունու հետ ծածուկ բաներ ես տարքում, հա՞»...

Ասաց Գօլօնը և հրամայեց, որ ծերունուն գցեն նկուղը ու լաւ տանջեն աչնտեղ:

Խեղճ Դրագօնը մեռաւ սարսափելի տանջանքներից,

բայց բերանից մի խօսք էլ չը հանեց: Գօլօնը շատ էլ չափառաց, որ չը կարողացաւ խօսք քաշել ծերունուց. նա արդէն գիտէր, որ Գենօվափէն ուզում էր մարդ ուղարկել Զիգֆրիդ իշխանի մօտ, իմաց տալ նրան, թէ ի՞նչ գրութեան մէջ է ինքը:

Հիմա Գօլօնը էլ չը համբերեց, կանչեց Գենօվափէին իւր մօտ: Իշխանունին մտաւ դահլիճը: Նա գունատ էր մեռելի նման, բայց հպարտ էր, չէր վախում այդ անսիրտ մարդուց և ուղիղ նայեց նրա աչքերի մէջ:

— «Հիմա՞ ի՞նչ ես ուզում ինձանից», — ասաց նա:

— «Ի՞նչ եմ ուզում... Իմացիր որ այս օրուանից ես եմ այս ամրոցի տէրը: Քո ամուսինը այլ ևս չէ կարող մօտնել այս շէնքից: Իսկ դու եթէ ուզում ես տանտիկին մնալ՝ պիտի պատկուես ինձ հետ»:

Գենօվափէն այնպէս հպարտ նայեց, որ Գօլօնը աչքերը ցած գցեց.

— «Խելքդ ո՞ւր է գնացել, ասաց Գենօվափէն հանդարտ ձայնով: — Ես մի թող կին եմ. դու կարող ես ինձ սպանել, կարող ես այս ամրոցը քո ձեռքը գցել, բայց իմ հոգին միշտ մաքուր կը մնայ»:

— «Այդպէս հա՛, — գոռաց Գօլօնը. — որ այդպէս է՝ ես քեզ կը բանտարկեմ»:

Եւ կանչեց ծառաներին: Բայց ի՞նչ ասաց նրանց:

— «Իշխանունին, — ասաց, — մտքումը դրել էր որ սպանէ մեր Զիգֆրիդ իշխանին և դրա համար ուղարկում էր Գրագօնին իշխանի մօտ. բայց ես իմացալ այս բանը: Տղերք, սրան բանտը տարէք»:

Ծառաները չը համարձակուեցան ընդդիմանալ նրա հրամանին: Գենօվափէն բանտ ընկաւ:

Ամիսներ անցան: Գետնի տակ, խոնաւ ու մութ նկուղի մէջ, տանջւում էր խեղճ իշխանունին: Նրա գոգում պառկած էր նրա մանուկը, որ նոր էր ծնուել: Մի կտոր շոր չը կար, որ ծածկէր նորամանուկին. անզգամ Գօլօնը ո՛չ անկողին էր տալիս, ոչ էլ մի քիչ յարդ, որ դնէ յարդի վրայ պառկեն: Մայրը մանուկի թաթերն ու ոտները տաքացնում էր իւր բերանի շնչով և ինքն իրան ասում էր. «Մանուկիս անունը Խղճուկ եմ դնում: Խեղճ է սա: Արդեօք նա կը տեսնէ՞ Աստուծու լոյս աշխարհը»:

Իսկ Գօլօնը բաւական չէ դրանով. նոր չարութիւն է մտածում:

Մի ծառայ ունի նա, իւր նման չար և անաստուած մարդ: Նրա հետ Գօլօնը փակուած է աշտարակում և մի նամակ է գրում Զիգֆրիդ իշխանին: Նամակը տալիս է ծառային և սովորեցնում է, թէ այս ու այս բաները կ'ասես իշխանին:

Բ.

Մեծ կռիւը նոր է վերջացել, և Զիգֆրիդ իշխանը նրա տած է վրանում իւր քաջերի հետ: Ամենքի առաջ դրած են զինով լի գաւաթները: Բայց իշխանը տխուր է, կախ է արել իւր գլուխը. նրա մտքի մէջ է իւր սիրելի, հեզ Գենօվափէի պատկերը...

Յանկարծ մտնում է դեսպանը:

— «Հզօր իշխան, — ասում է նա, չոգելով մի ծնկի վրայ, — իմ տէրը, Գօլօնը, ողջունում է ձեզ... ահա և նրա նամակը»...

— «Իսկ Գենօվափէն, մի՞թէ նա ինձ մի հատ բարև էլ չը ղրկեց», — գոռաց իշխանը:

Դեսպանը աջնպէս ցոյց տուեց, թէ ինքը խելքը կոր-
ցրել է և լուռթեամբ տուեց նամակը:

Իշխանը արագ աչքի անց կացրեց նամակը. արիւնը
խփեց նրա գլխին, և նա աջնպէս խփեց սեղանին, որ
գաւաթները թափուեցան:

— «Մահ Գենովափէին», — գոչեց նա:

Գօլօնի նամակում գրուած էր, թէ Գենովափէն ամեն օր
քէֆեր է սարքում, մոռացել է իւր ամուսնուն և ուզում է
նոյն իսկ սպանել իւր նորածին երեխային...

— «Բայց գուցէ սուտ է ասում քո տէրը», — այսպէս
խօսեց իշխանը՝ երբ հանգստացաւ, խելքը գլուխը հաւա-
քեց: — «Հապա դու ինքդ պատմիր, թէ ինչ կալ ինչ չը
կալ մեր ամրոցում»:

Դեսպանը շատ լաւ էր իւր մտքում պահել Գօլօնի
խրատները. նամակի մէջ գրուած սուտը նա էլ կրկնեց իւր
բերանով:

— «Որ այդպէս է՝ թող մեռնի նա, — գոռաց իշխանը
աւելի խիստ ձայնով: — Եւ այսուհետեւ ոչ ոք չը համար-
ձակուի իջեցնել ինձ որ ես կին ունէի»...

Նա ինքը գրեց մահուան վճիռը և ուղարկեց Գօլօնին:

Գ.

Գօլօնը ուրախութիւնից պար գալ է ուզում: Իշխանի
թուղթը իւր ձեռքումն է. հիմա նա ցոյց կը տալ, թէ ո՛վ
է ինքը:

Հաւաքեց բոլոր ծառաներին, կանչել տուեց մօտիկ
գիւղացիներին և ամենքի առաջ կարդաց իշխանի հրա-
մանը: Սպանել Գենովափէին...

Երկու դահիճ բռնեցին Գենովափէին և երեխայի հետ տարան անտառը: Մէկը հանեց իւր սուրը և ասաց.

— «Դէ՛հ, իշխանունի, հիմա քո վերջն է»...

Գենովափէն ծունկ չոգեց դահիճների առաջ և սկսեց աղաչել.

— «Խնայեցէք ինձ. Աստուած արդար է, գիտէ որ իմ հոգին մաքուր է... Նա չի թող տալ, որ ալապիսի չար գործ կատարուի: Խմ երեխային մի՛ սպանէք. Աստուած փոխարէնը կը տալ ձեզ»:

Դահիճը սուրը լետ քաշեց. իսկ նրա ընկերն ասաց.

— «Գիտե՞ս ինչ կայ. մեր ձեռները չարիւնտանք: Աւելի լաւ է, տանենք սրան ծմակի խորքը և թողնենք աշնտեղ: Միւսնոյն է, ծմակի մէջ էլ սրանք կը մեռնեն. հօ աշնտեղ չեն սպրելու»:

Ազդպէս էլ արին դահիճները:

Խիտ անտառում թափառում է իշխանունին: Գայլերն ու արջերը վազվզում են նրա շուրջը. աղուէսները նրան մտիկ են տալիս. ագռաւներն ու անգղները պտույտ են գալիս նրա գլխի վերեւ... Վախում է իշխանունին... Բայց կամաց կամաց նա սովորեց անտառին. գտաւ մի քարայր, մամուռից անկողին շինեց իւր և երեխայի համար: Իսկ գաղանների հետ մինչև անգամ բարեկամացաւ: Միմեանցից չէին քաշում: Թռչունները, սկիւռները, նապառտակները ուստոստում էին նրա շուրջը և խաղում էին խղճուկի հետ:

Ծառերի պտուղները և բոյսերի արմատներն էին Գենովափէի կերակուրը: Բայց գոհ էր և դրանով:

Շուտով ցուրտը վրայ հասաւ. ձիւնափառն քամին

սկսեց. ծառերի տերևները թափուեցան. քարայրի մէջ
խոնաւ էր. առաւօտները քարայրի պատերը ծածկուում
էին բարակ սառուցով: Ի՞նչպէս էր մըսում, ի՞նչպէս էր
տանջւում Գենօվափէն: Բայց նա իւր մասին չէր մտածում.
բաւական էր, որ Խղճուկը չը մըսէր: Մայրը ամբողջ օր
տաքացնում է երեխային իւր կրծքի վրայ. իսկ չար քա-
մին քիչ է մնում պոկէ նրա մազերը, սառցնում է: Խեղճ
մայրը հաւաքում է չոր տերևներ, մամուռ, ծառի ճիւղեր,
ծածկում է քարայրի բերանը, փաթաթում է երեխային,
մի կերպ պահպանում է, իսկ ինքը նստում է նրա կող-
քին. ինքը տկոյր է և դողում է:

Բայց ամենից դժուարը ուտելու բան գտնելն է: Գե-
նօվափէն մատներով քանդում է ձիւնը, որ արմատներ
գտնէ. սառուցները ճանկուտում են նրա ձեռները, արիւ-
նոտ են անում: Իսկ երեխան օր օրի վրայ նուազում
է. մօր ծծերի մէջ կաթ չը կայ, որ նա ուտէ: Խղճուկի
դէմքը գունատուել է, ոտներն ու ձեռները չորացել են:

— «Տէ՛ր Աստուած, դու պահիր իմ երեխան, իմ աչքի
լուսը... Ուղարկիր գարունը, մի՛ թողներ որ մենք մեռնենք»...

Այսպէս է աղօթում Գենօվափէն: Եւ նրա աղաչանքը
լսեց Աստուած: Հարաւից տաք քամի փչեց, սիրուն արևը
դուրս եկաւ, կանաչ խոտը բացուեց:

Մի օր մի մեծ եղնիկ գլուխը քարայրի մէջ մտցրեց:
Գենօվափէն շուրջ նրան և ներս տարաւ: Եղնիկի ծծերը
լիքն էին կաթով: Խեղճը մենակ էր մնացել. գալերը կե-
րել էին նրա ձագերին: Եղնիկը խեղճ-խեղճ նայեց Գե-
նօվափէին, պառկեց նրա մօտ... Գենօվափէն կթեց նրան.
պմանը ծառի կեղևի մի կտոր էր. երկու — երեք անգամ

21

լցրեց ամանը կաթով, տուեց խղճուկին, ինքն էլ խմեց:

Դրանից լետու եղնիկը դարձաւ երեխայի ծծմալը. նա ապրում էր մօր ու երեխայի հետ միասին և չէր հեռանում իւր նոր բարեկամներից: Երբ գնում էր խոտ արածելու՝ հեռուից բառաչում էր, կանչում էր խղճուկին:

Իշխանունին մի օր անտառում մի մեռած ալծեամիկ գտաւ: Քերթեց նրա կույին և խղճուկի համար մորթէ շապիկներ ու մորթէ կօշիկներ կարեց:

Պատահում էր շատ անգամ, խղճուկը ինդրում էր մօրից որ իրան նստացնէ եղնիկի մէջքին: Մայրը նշտացնում էր, խիսկ եղնիկը հանդարտ արածում էր. վայրի աղաւնիները, թիթեռնիկները գալիս թռթռում նրանց շուրջը:

Խղճուկը կարճ միջոցում մի չաղ ու առողջ երեխայ դարձաւ: Նա վազում էր իւր ծծմալը եղնիկի ետեւից, հասնում էր ամեն տեղ. արդէն նա ճանաչում էր ծրմակի բոլոր նապաստակներին, սկիւռներին և աղաւնիներին: Երբեմն խղճուկը նստում էր ծառի տակ. մեծ եղնիկը նայում էր նրան իւր բարի աչքերով. գալիս էին և ուրիշ փոքրիկ եղնիկներ, կանգնում էին նրա մօտ, լիզում էին նրա ձեռքերը. ծառի ձիւղի վրայ փոքրիկ սկիւռը ընկույզ էր կրծում, իսկ աղաւնին բերում էր խղճուկի համար նոր հասած կեռաս, որ նա ուտէ:

Եւ խղճուկը շատ երջանիկ է. նա խալի չէ էլ մտածում, թէ կարելի է ուրիշ կերպ ապրել: Մի—մի նա ասում է իր մօրը.

— «Մայրիկ, ինչո՞ւ ես լաց լինում. մի՞թէ դու ուրախ չես, մայրիկ... Տես ի՞նչ լաւ տեղ է մեր անտառը»:

Գենովափէն ծիծաղում է արտասուքներ թափելով,
համբուրում է իւր սիրուն երեխային և չէ կշտանում նրանից:

Դ.

Իսկ ամրոցում մեծ փոփոխութիւններ եղան:

Հանգիստ չէր Ձիգֆրիդ իշխանի սիրտը: Հաւաքելով իւր մարդկանց՝ իշխանը տուն վերադարձաւ: Մօտենում է իւր ամրոցին, և ի՛նչ տեսնէ. դռները պինդ փակուած են, կամուրջները քանդուած:

— Այս ի՛նչ բան է, — ասում է Ձիգֆրիդ իշխանը. — հօ օտար երկրից օտար իշխան չէ եկել և տիրապետել իմ ամրոցին:

Նա մարդ ուղարկեց մօտիկ գիւղը, որ իմանայ թէ ի՛նչ է պատահել:

Չարմանալի լուրեր բերեց ուղարկած մարդը: Գօլօնը հաւատարիմ մարդ չէ, այլ դաւաճան. նա հիմա նստել է ամրոցում, իրան իշխան է անուանում. հրամայել է պինդ փակել դռները և ասել է, որ երբ Ձիգֆրիդ իշխանը գալ՝ կռիւ սկսեն նրա դէմ:

Ձիգֆրիդը մտածմունքի մէջ ընկաւ. իսկ նրա առաջ մի գիւղացի աղջիկ է գալիս և ուզում է նրան մի բան հասկացնել: Վերջապէս աղջիկը տանում է իշխանին մի կողմ և պատմում է սարսափելի բաներ:

— Ինձ չը սպանես, իշխան, — աղաչում է աղջիկը. — դու հրամայել ես, որ ոչ ոք չը տալ իշխանունու անունը, բայց ես չեմ կարող լուռ մնալ: Երբ իշխանունուն տանում էին ծմակը որ աջնտեղ սպանեն՝ նա ինձ տուեց այս փոքրիկ նամակը, հրամայեց որ քեզ հասցնեմ...

Խեղճը չատ էր տանջում, չար Գօլօնը նրան պահել էր բանտի մէջ:

Ձիգֆրիդ իշխանը կարդում է աղջկայ տուած նամակը և չէ հաւատում իւր աչքերին: Ինչե՛ր են գրուած, տէ՛ր Աստուած: Անխիղճ Գօլօնի բոլոր արարքները հիմա պարզ երևում են: Ձիգֆրիդը ծեծեց իւր գլուխը և խեղադարի նման վազեց իւր մարդկանց մօտ:

— «Ձիաները թամբեցէ՛ք. լարձակուեցէ՛ք ամրոցի վրայ և քանդեցէ՛ք, ոչնչացրէ՛ք, եթէ անձնատուր չի լինի»:

Այսպէս է գոռում քաջ Ձիգֆրիդը:

Նրա քաջ զինուորները արծիւների նման թռան դէպի ամրոցը: Սար ու ձոր դղրդաց, գետինը դողաց. հին ամրոցը, որ հսկալի նման բարձրացած էր ծմակների մէջ՝ չը դիմացաւ: Դռները ճրթճրթացին, ժանգոտած երկաթները կոտրատուեցան, պատերը ցնցուեցան: Քաջ Ձիգֆրիդ իշխանը էլի իւր հայրական տանն էր...

Բայց նա ուրախ չէ, նրա սիրտը եռ է գալիս, խորովում է:

— «Ո՛ւր է դաւաճանը, գտնել նրան կենդանի թէ մեռած»...

Դէս ու դէն ցրուեցան ծառաները, երկու օր պլտտում են, երրորդ օրը գտան ծմակում: Գօլօնը փախել էր՝ բայց մահից չէր ազատուել: Հիմա ընկած էր մի խոր փոսի մէջ. նա արիւնաթաթախ էր, ջարդուած. ագռաւները կերել էին նրա դիակի կէսը:

Տխուր ու տրտում է Ձիգֆրիդ իշխանը: Քաջ ընկերները հեռացան, գնացին իրանց տները լռեցին, ամրոցը թաղուեց տխրութեան մէջ: Իսկ Ձիգֆրիդ իշխանը

Թափառում է դատարկ սենեակներում և ինքն իրան ա-
սում է. «Ես մարդասպան եմ, ես կորցրի երկու անմեղ
հոգիներ. ինձ համար հանգստութիւն չը կայ և չը պիտի
լինի»:

Ե.

Անցաւ վեց տարի:

Մի անգամ Զիգֆրիդ իշխանի հին ընկերները հիւր
եկան ամրոցը: Ճար չը կար, պէտք էր նրանց համար որս
սարքել: Որսորդները ցրուեցան անտառում: Եները հա-
ջեցին, որսորդի փողը փչեց, ձիանքը խրխնջացին, մարդ-
կանց ազազակները դղրգացրին թանձր ծմակը: Բոլոր
անասունները, մեծ թէ փոքր գազանները դէս ու դէն
փախան. վաղուց նրանք ալդպիսի բան չէին տեսել: Շատ
արջեր ու գայլեր սպանուեցան, շատ եղջերուներ, աղուէս-
ներ ու նապաստակներ ընկան որսորդների նետերից...

Զիգֆրիդ իշխանը տաքացել էր, նա առաջ ընկաւ,
գնաց ծմակի՝ ամենախոր տեղը և լանկարծ տեսաւ, որ
մի սիրուն եղնիկ փախչում է իւր առջևից:

Իշխանը իջաւ ձիուց և վազեց եղնիկի ետևից. ե-
ղնիկն էլ վազեց: Իշխանը հրացան արձակեց, բայց գրն-
գակը չը գիպաւ: Եղնիկը վազեց թփերի միջով և քա-
ջեց տառաւ իշխանին իւր ետևից: Մի խուլ տեղ մոտաւ նա:

Զիգֆրիդը լեռ տարաւ թփի ձիւղերը, և մնաց ապ-
շած. նրա առաջ քարալը էր, իսկ քարալը մօտ երևում
էր եօթը տարեկան մի երեխայ. եղնիկը երեխայի մօտ
էր, իսկ երեխան գրկել էր նրա վիզը իւր հաստիկ թա-
թերով:

Իշխանը մօտեցաւ: Եղնիկը և երեխան փախան, մտան

Թփերի մէջ, իսկ քարայրից դուրս եկաւ մի կին: Ի՞նչ է դա: Զիգֆրիդը քարացաւ... Նրա առաջ կանգնած էր մի ուրուական. խեղճը չէր հաւատում, թէ դա Գենօվափէն է. նրան աջնալէս էր թւում, թէ Գենօվափէի հոգին է քարայրում ապրում:—

Թշուա՛ւ իշխան.... Նրա մազերը բիզ-բիզ կանգնեցին, և ծունկ չոգելով՝ նա աղաղակեց.

— «Ո՛վ անմարմին հոգի, ինչո՞ւ դուրս եկար գերեզմանից, ինչո՞ւ ես չարչարում իմ ցաւազար սիրտը: Առանց ալդ էլ ես հանգստութիւն չեմ գտնում. գիտեմ որ ես մարդասպան եմ և անէծք կալ ինձ վրայ»...

Այն ժամանակ Գենօվափէն պատասխանեց.

— «Ուշքի եկ, Զիգֆրիդ, իմ սիրելի, իմ քաղցրիկ ամուսին. ես հոգի չեմ, ուրուական չեմ, ես քո կինն եմ: Ես և քո որդին ողջ և առողջ ենք»:

Այսպէս հանգստացնելով իւր ամուսնուն՝ Գենօվափէն կանչեց երեխային:

-- «Խղճուկ, արի՛ ալստեղ: Սա քո հայրն է, Խղճուկ....

Երեխան վախենալով մօտեցաւ, և ալդ ժամանակ Զիգֆրիդը ուշքի եկաւ: Այո՛, սա իւր երեխան է, իւր սիրելի որդին, որ բոլորովին նման է իրան: Երկուսն էլ, մայրն ու երեխան, կենդանի են, սիրելի:

Մի՞թէ պէտք է պատմել, թէ ինչ խնճուկք սարքեց Զիգֆրիդ իշխանը:

Գենօվափէին և երեխային հազցրին ամենալաւ շորեր և տարան ծմակից ամրոցը. Ի՞նչ ուրախութիւն, ի՞նչ պատիւներ... Թագաւորի որդիներին էլ ալդախի հանդէսով չէին տանի: Երեխաները, կանաչք, ծիրերը,

պառաւ կանաչք հաւաքուել էին Գենովափէի մօտ, ուզում
էին դռնէ նրա շորերին դիպչել:

— Սրբուհի՛, հրեշտակ, — կանչում էին ամեն կողմից:

Եւ ճշմարիտ, Գենովափէն իւր բերանի հրաշալի մա-
քուր ժպիտով նման էր հրեշտակի, իսկ Խղճուկը ծըն-
ուելու օրից էր նման փոքրիկ հրեշտակի: Մարդ չը կար,
որ չը հիանար այդ երկուսին տեսնելով. բայց ամենից
երջանիկը, իհարկէ, Զիգֆրիդն էր, ազնիւ իշխանը: Եղնիկն
էլ չը մնաց անտառում. նա վազում էր Գենովափէի ձիու
առաջ և երբեմն նայում էր իւր սիրելի սանին:

Խաղաղութիւն և հանգստութիւն տիրեց ամրոցում:
Գենովափէն բարի հրեշտակի նման ամենքին օգնում էր,
մխիթարում: Շրջակայքում ամենքը սիրում էին նրան և
աղօթում էին նրա համար:

Իսկ Խղճուկը: — Այս անունը մնաց նրա վրայ. բայց
նա բախտաւոր էր. մեծացաւ, խելօք և բարի իշխան
դարձաւ:

Ընտանիքը խոր ծերութեան հասաւ: Գենովափէն
տեսաւ իւր թոռներին և ծոռներին:

Գենովափէն, խղճուկ

0004099

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0004099

